

Občanské právo I

Zimní semestr – 1. ročník
(kombinované studium)

- Mgr. Jan Grepl
- grepl@prigo.cz
- www.greplak.cz

Struktura přednášky

- Postavení fyzických osob
- Ochrana osobnosti
- Ochrana subjektivních práv

Osoby v soukromém právu

Osoby v právu

- § 18 NOZ: Osoba je **fyzická**, nebo **právnícká**.
- Fyzická osoba → člověk (žijící osobnost nadaná přirozenými právy)
- Právnícká osoba → umělý útvar (fikce) vytvořený k dosahování různých účelů
  - Spolek
  - Akciová společnost
  - Česká republika

Právní osobnost (subjektivita)

- Člověk má právní osobnost od svého narození až do své smrti.
  - **Právní osobnost** – způsobilost být nositelem práv a povinností
    - Nasciturus – počaté dítě (§ 25 NOZ)
  - **Svéprávnost** – způsobilost samostatně právně jednat (zavazovat se k právům a povinnostem)
  - **Deliktní způsobilost** - každý člověk odpovídá za své jednání, je-li s to posoudit je a ovládnout (kdo se vlastní vinou přivede do stavu, v němž by jinak za své jednání odpovědný nebyl, odpovídá za jednání v tomto stavu učiněná)
- Právnícká osoba má právní osobnost od svého vzniku do svého zániku.
  - Právnícká osoba je organizovaný útvar, o kterém zákon stanoví, že má právní osobnost, nebo jehož právní osobnost zákon uzná
  - X svéprávnost

Postavení člověka

Postavení fyzických osob

- **Právní osobnost** (vznik, zánik)

- Nasciturus (§ 25: *Na počaté dítě se hledí jako na již narozené, pokud to vyhovuje jeho zájmům. Má se za to, že se dítě narodilo živé. Nenarodí-li se však živé, hledí se na ně, jako by nikdy nebylo.*)
- → **právní subjektivita** (být nositelem práv a povinností)
- § 16 ABGB: Každý člověk má vrozená, již rozumem poznatelná práva, a nutno jej tudíž považovati za osobu
  - § 19 NOZ, čl. 5 LZPS...
- Narození → smrt

- **Svéprávnost**

- → **způsobilost samostatně právně jednat** (zavazovat se k plnění povinností); nabytí svéprávnosti → zánik způsobilosti
- Dosažením zletilosti
- Přiznáním svéprávnosti (emancipace)
- Uzavřením manželství

- **Deliktní způsobilost**

- Každý člověk odpovídá za své jednání, je-li s to posoudit je a ovládnout. Kdo se vlastní vinou přivede do stavu, v němž by jinak za své jednání odpovědný nebyl, odpovídá za jednání v tomto stavu učiněná.

Postavení fyzických osob

- Zánik osobnosti člověka
  - Smrtí
    - Důkaz smrti - § 26 NOZ → prohlídka mrtvého a vydáním úředního listu
    - Prohlášení za mrtvého → nelze-li prohlédnout, prohlásí člověk za mrtvého soud
    - Prohlášení za nezvěstného (opuštění bydliště, nepodání zprávy) – mezikrok před podáním návrhu na prohlášení za mrtvého
- Postmortální ochrana

Postavení fyzických osob

- Způsobilost nezletilého
  - § 31: Má se za to, že každý nezletilý, který nenabyl plné svéprávnosti, je způsobilý k právním jednáním co do povahy přiměřeným rozumové a volní vyspělosti nezletilých jeho věku.
  - § 32/1: Udělil-li **zákonný zástupce nezletilému**, který nenabyl plné svéprávnosti, ve **shodě se zvyklostmi soukromého života** souhlas k určitému právnímu jednání nebo k dosažení určitého účelu, je nezletilý schopen v mezích souhlasu sám právně jednat, pokud to není zákonem zvlášť zakázáno; souhlas může být následně omezen i vzat zpět
  - § 33/1: Udělí-li zákoný zástupce nezletilého, který nenabyl plné svéprávnosti, souhlas k samostatnému provozování obchodního závodu nebo k jiné obdobné výdělečné činnosti, stává se nezletilý způsobilý k jednáním, jež jsou s touto činností spojena. K platnosti souhlasu se vyžaduje přivolení soudu.

Postavení fyzických osob

- Způsobilost nezletilého
  - § 34: Závislá práce nezletilých mladších než patnáct let nebo nezletilých, kteří neukončili povinnou školní docházku, je zakázána. Tito nezletilí mohou vykonávat jen uměleckou, kulturní, reklamní nebo sportovní činnost za podmínek stanovených jiným právním předpisem.
  - § 35: Nezletilý, který dovršil patnáct let, se může zavázat k výkonu závislé práce podle jiného právního předpisu. Jako den nástupu do práce nesmí být sjednán den, který by předcházel dni, kdy nezletilý ukončí povinnou školní docházku.
  - § 36: Nezletilý, který nenabyl plné svéprávnosti, není nikdy, bez ohledu na obsah ostatních ustanovení, způsobilý jednat samostatně v těch záležitostech, k nimž by i jeho zákonný zástupce potřeboval přivolení soudu.

Přiznání svéprávnosti

- 16 let
- Je schopen se uživit
- Je schopen obstarat si své záležitosti
- Souhlas zákonného zástupce nezletilého (výjimečně i bez)

Uzavřením manželství

- Osoby starší 16. let
- Svéprávnost nabytá uzavřením manželství se neztrácí ani zánikem manželství, ani prohlášením manželství za neplatné.
- Je-li manželství zdánlivé – non matrimonium, tak se k němu nepřihlíží

Postavení fyzických osob

- Duševní porucha
  - § 581: Není-li osoba plně svéprávná, je neplatné právní jednání, ke kterému není způsobilá. Neplatné je i právní jednání osoby **jednající v duševní poruše**, která ji činí neschopnou právně jednat.
  - Znalecké zkoumání
  - Problematika tzv. světlých okamžiků
  - Při stanovování spravedlivé rovnováhy mezi protichůdnými zájmy na ochranu majetku duševně postižené osoby a ochranu práv druhé smluvní strany dotčené daným právním jednáním je nutno dostatečně zohlednit právě oprávněné zájmy osob vstupujících v dobré víře v právní styky s plně svéprávnými osobami, byť s duševním postižením. Tyto osoby si duševního postižení smluvního partnera nemusí být ani vědomy, případně nemusí jim být vůbec známo, že duševní postižení je takového stupně, že těmto osobám v daný moment brání ve schopnosti právně jednat. **I.ÚS 173/13**

Narušení schopnosti FO právně jednat

Podpůrná opatření:

- **Předběžné prohlášení**
  - Očekávání vlastní budoucí nezpůsobilosti – předepsaný způsob: opatrovník, pokyny
- **Nápomoc při rozhodování**
  - Duševní porucha činí potíže rozhodovat, není omezen, schvaluje soud, podepisuje se
- **Zastoupení členem domácnosti**
  - Vyšší intenzita než nápomoc, okruh osob, schvaluje soud, obvyklé záležitosti, jedná sám (x zásah do integrity, omezení nakládání s peněžitými prostředky)
- **Omezení svéprávnosti**
  - Duševní porucha + omezuje právně jednat + hrozí závažná újma + v zájmu posuzovaného
  - Ultima ratio, rozhoduje soud, určí opatrovníka (x veřejný opatrovník)
  - Okruh činností, ve kterých se omezuje
  - Nutnost prvního znaleckého posudku, 3-5 let, účinky zahájeného řízení

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK

JMÉNEM REPUBLIKY

Okresní soud v Prostějově rozhodl samosoudkyní Mgr. Ivanou Pazderovou ve věci

posuzované: **Jana** , narozená dne , omezená ve svéprávnosti
trvale bytem Prostějov
fakticky bytem v Domově Daliborka, Daliborka 10, Prostějov
zastoupená opatrovníkem pro řízení JUDr. Ing. Ondřejem Lichnovským
advokátem se sídlem Palackého 151/10, Prostějov

stálého opatrovníka: **Statutární město Prostějov**, IČO 00288659
sídlem nám. T. G. Masaryka 130/14, Prostějov

v řízení o prodloužení doby omezení svéprávnosti, o opatrovnictví

takto:

- I. Omezení svéprávnosti posuzované Jany , narozené dne ,
provedené rozsudkem Okresního soudu v Prostějově ze dne 4. 11. 2015 č. j.
0 P se prodlužuje na dobu pěti let počítanou od právní moci tohoto
výroku I rozsudku a rozsah omezení svéprávnosti zůstává ve stejném rozsahu
a nadále platí, že posuzovaná:

- není způsobilá nakládat s finančními prostředky a veškerým majetkem, jejichž hodnota převyšuje částku 200 Kč týdně
- není způsobilá uzavírat smlouvy, ve kterých hodnota poskytovaného plnění přesahuje částku 200 Kč týdně
- není způsobilá uzavírat smlouvy o poskytování sociálních služeb

Shodu s prvopisem potvrzuje Dana Vysloužilová

2

P

- není způsobilá dávat do zástavy svůj majetek, ručit svým majetkem za jiného
- není způsobilá vyřizovat osobní doklady, sociální dávky, důchody
- není způsobilá jednat v pracovněprávních věcech
- není způsobilá uzavřít manželství
- není způsobilá právně jednat ve věcech otcovství, jeho popření a určení
- není způsobilá právně jednat ve věcech osvojení dítěte, není způsobilá dát souhlas s osvojením
- není způsobilá udělovat souhlas se zdravotními úkony, není způsobilá posoudit poskytnutí zdravotních služeb a důsledky jejich poskytnutí
- není způsobilá uzavírat dědické dohody a pořizovat pro případ smrti
- není způsobilá k výkonu volebního práva

II. Soud jmenuje Statutární město Prostějov se sídlem náměstí T. G. Masaryka 130/14, Prostějov, IČ 00288659, opatrovníkem posuzované _____, narozené dne _____

Opatrovník je oprávněn právně jednat za opatrovankyni v záležitostech, ve kterých je opatrovankyně omezena ve svéprávnosti, není však oprávněn za opatrovankyni právně jednat v záležitostech týkajících se vzniku a zániku manželství, výkonu rodičovských povinností a práv, jakož i pořízení pro případ smrti nebo prohlášení o vydědění a jejich odvolání.

Opatrovník je oprávněn spravovat jmění opatrovankyně v rozsahu běžné správy jmění. Nejedná-li se o běžnou záležitost, vyžaduje se k naložení se jměním opatrovankyně schválení soudu.

Opatrovník je povinen udržovat s opatrovankyní vhodným způsobem a v potřebném rozsahu pravidelné spojení, projevovat o opatrovankyni skutečný zájem, jakož i dbát o její zdravotní stav a starat se o naplnění jejích práv a chránit její zájmy.

Opatrovník je povinen vyhotovit do dvou měsíců od svého jmenování soupis spravovaného jmění a doručit jej soudu a opatrovankyni. Dále po dobu trvání opatrovnictví je opatrovník povinen vyhotovit vyúčtování správy jmění každoročně vždy do 30. června a doručit je soudu a opatrovankyni.

- III. České republice se náhrada nákladů řízení představovaných náklady na zastoupení posuzované opatrovníkem pro řízení z řad advokátů nepřiznává.
- IV. Žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení.

Odůvodnění:

Osoby blízké

- Osoba blízká je
  - příbuzný v řadě přímé,
  - sourozenec a
  - manžel nebo partner podle jiného zákona upravujícího registrované partnerství (dále jen „partner“);
  - jiné osoby v **poměru rodinném nebo obdobném** se pokládají za osoby sobě navzájem blízké, ***pokud by újmu, kterou utrpěla jedna z nich, druhá důvodně pocítovala jako újmu vlastní.***
  - Má se za to, že osobami blízkými jsou i osoby **sešvagřené** nebo **osoby, které spolu trvale žijí.**

Osoby blízké

- § 22/2 NOZ: *Stanoví-li zákon k ochraně třetích osob **zvláštní podmínky nebo omezení pro převody majetku**, pro jeho zatížení nebo přenechání k užití jinému **mezi osobami blízkými**, platí tyto podmínky a omezení i pro obdobná právní jednání **mezi právnickou osobou a členem jejího statutárního orgánu** nebo tím, **kdo právnickou osobu podstatně ovlivňuje** jako její člen nebo na základě dohody či jiné skutečnosti.*
- Společnost s ručením omezením x jednatel, společník, generální ředitel...

KONTROLNÍ OTÁZKY

1. Kdy člověk nabývá zletilosti?
2. Kdy a jak člověk nabývá plné svéprávnosti?
3. Vysvětlete rozdíl mezi zbavením a omezením svéprávnosti.
4. Jaká je nejdelší doba, na kterou může soud posuzovaného omezit ve svéprávnosti?
5. Vysvětlete pojem nasciturus.

Ochrana osobnosti (člověka)

Srovnání fyzických a právnických osob

- Člověk = fyzická osoba

- Před narozením
- Za života
- Po smrti

- Široké spektrum osobnostních práv

- Život, zdraví, podoba, soukromí...

- Nároky

- Zdržovací (negatorní)
- Odstraňovací (restituční)
- Satisfakční (náhrada újmy)

- Právnická osoba

- Od svého vzniku do zániku

- Zákonem vyjmenovaný okruh práv, svou povahou osobních

- Ochrana názvu
- Ochrana pověsti a soukromí

- Nároky

- Zdržovací
- Odstraňovací

Osobnost člověka

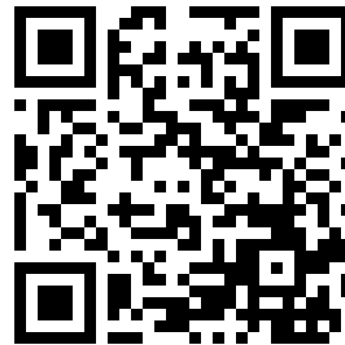
- **Jednotlivé hodnoty tvořící součásti celkové fyzické a morální integrity každé fyzické osoby.**
  - Právo na ochranu podoby
  - Právo na ochranu soukromí
  - Právo na ochranu cti a důstojnosti
  - Právo na duševní a fyzickou integritu
  - Právo na ochranu osobních údajů
  - Právo na postmortální ochranu
- **Zákonem nedefinovaný pojem**

Osobnost člověka

- **Právní úprava**
  - **Občanský zákoník** (zák. č. 89/2012 Sb.)
  - Ústava České republiky (ústavní zák. č. 1/1993 Sb.)
  - Listina (č. 2/1993 Sb. – součást ústavního pořádku)
  - EÚLP (č. 209/1992 Sb.)
  - MPOOP (č. 120/1976 Sb.)
  - Úmluva o biomedicině (č. 96/2001 Sb. m. s.)
  - Tiskový zákon (zák. č. 46/2000 Sb.)
  - Trestní zákoník (zák. č. 40/2009)

Osobnost člověka

- **Ústava**
  - **Preamble:** „(...)odhodláni budovat, chránit a rozvíjet Českou republiku v duchu nedotknutelných hodnot **lidské důstojnosti** a **svobody** jako vlast rovnoprávných, svobodných občanů, kteří jsou si vědomi svých povinností vůči druhým a zodpovědnosti vůči celku, jako svobodný a demokratický stát, založený na úctě k lidským právům a na zásadách občanské společnosti, jako součást rodiny evropských a světových demokracií(...)“
  - **Čl. 3, 4**
- **Listina**
  - **Čl. 1:** „Lidé jsou svobodní a rovní v důstojnosti i v právech. Základní práva a svobody jsou nezadatelné, nezcizitelné, nepromlčitelné a nezrušitelné.“
  - Čl. 6 – ochrana lidského života a zdraví
  - Čl. 7 – ochrana soukromí, zákaz mučení
  - Čl. 8 – osobní svoboda
  - Čl. 10 – důstojnost a čest, pověst, soukromí a rodinný život, shromažďování, osobní údaje

Osobnost člověka

- **Zakotvení ochrany osobnosti v občanském zákoníku**

- § 1 odst. 2: Nezakazuje-li to zákon výslovně, mohou si osoby ujednat práva a povinnosti odchylně od zákona; **zakázána** jsou ujednání porušující dobré mravy, veřejný pořádek nebo právo týkající se postavení osob, **včetně práva na ochranu osobnosti**.
- § 3 odst. 1: Soukromé právo chrání **důstojnost a svobodu člověka** i jeho přirozené právo brát se o vlastní štěstí a štěstí jeho rodiny nebo lidí jemu blízkých takovým způsobem, jenž nepůsobí bezdůvodně újmu druhým.
- § 3 odst. 2 písm. a): Soukromé právo spočívá zejména na zásadách, že každý má **právo na ochranu svého života a zdraví, jakož i svobody, cti, důstojnosti a soukromí**.
- § 16: Právní osobnosti ani svéprávnosti **se nikdo nemůže vzdát ani zčásti**; učiní-li tak, nepřihlíží se k tomu.
- § 19: Přirozená práva spojená s osobností člověka **nelze zcizit a nelze se jich vzdát**; stane-li se tak, nepřihlíží se k tomu. Nepřihlíží se ani k omezení těchto práv v míře odporující zákonu, dobrým mravům nebo veřejnému pořádku.

Osobnost člověka

- **Přirozená práva** – subjektivní práva, které má jednotlivec už jen na základě toho, že je člověkem (na základě svého lidství)
  - Existují nezávisle na pozitivním právu ← jsou jeho předpokladem
  - Stát přirozená práva nestanoví, pouze **deklaruje jejich ochranu**
- Práva vrozená → **rozumem a citem poznatelná**
- Jen ve vztahu k fyzickým osobám
- Nezatatelnost, nezczitelnost, nevzdatelnost, neomezitelnost (zákon, dobré mravy, veřejný pořádek)
- Jedná se o práva absolutní – působí *erga omnes*

Osobnost člověka – přirozená práva

- Právo na život
- Právo brát se o štěstí
- Právo ke jménu
- Právo na důstojnost
- Právo na uznání právní osobnosti
- Právo na zdraví (fyzická a duševní integrita)
- Právo k tělu
- Právo žít v příznivém životním prostředí
- Právo na vážnost a čest
- Právo k podobě
- Právo na soukromí
- Práva dítěte
- Práva rodičů
- Právo k projevům osobní povahy
- Jiná práva lidství
- Svoboda bydliště

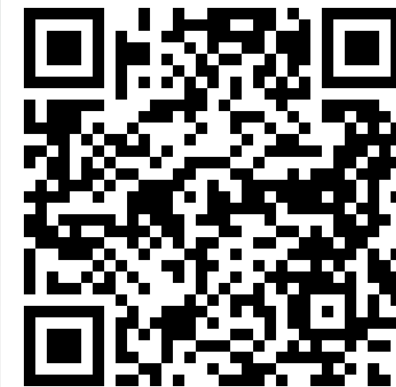
Osobnost člověka

- **Všeobecné osobnostní právo**

- Náleží každému člověku
- Je rozčleněno do dílčích osobnostních práv – většina z nich je vyjmenována v § 81 odst. 2 O. Z.

- **Zvláštní osobnostní práva**

- Souvisejí s projevem tvůrčích schopností člověka
- Jedná se o práva duševního vlastnictví
  - Osobnostní práva **autorská**
  - Osobnostní práva **výkonných umělců**
  - Osobnostní práva **vynálezců a původců jiných technických výtvorů**

Osobnostní práva

- (Jméno ve spojení s osobním stavem)
- Podoba
- Soukromí
- Duševní a fyzická integrita
- Projevy osobní povahy
- Svoboda spojená s nuceným převzetím ve zdravotnickém zařízení
- Lidské tělo
- Život a zdraví ve spojení s újmou

Právo na jméno

- Právo užívat jméno v právním styku
- Právo na úctu ke jménu
- Právo přijmout pseudonym pro určitý obor
- Užití jména člověka v názvu právnické osoby § 133
- Právní styk
  - Pod **vlastním jménem**
    - Pod jiným jménem → nese následky omylů a újem
  - Pod **pseudonymem** bez újmy na platnosti
    - Zřejmost kdo jednal
    - Bez pochybností druhé osoby o jednající osobě
- Nároky: **negatorní + restorativní** (část první), **satisfakční** (část čtvrtá)

Právo na podobu

- Zachytit **podobu člověka** tak, aby bylo možné určit jeho totožnost, je možné jen s jeho svolením
- **Rozšiřovat** podobu člověka lze jen s jeho svolením
- Svolí-li někdo k zobrazení své podoby za okolností, z nichž je zřejmé, že bude dále šířeno, platí, že svoluje k **rozmnožování a rozšiřování obvyklým způsobem**
- Svolení udělené na dobu určitou – následně odvoláno → NŠ

Právo na soukromí

- Nikdo nesmí zasáhnout do soukromí jiného, nemá-li k tomu zákonný důvod.
- Nelze zejména: narušit soukromé prostory, sledovat rodinný život, pořizovat o tom záznamy.
- Ve stejném rozsahu jsou chráněny i **soukromé písemnosti osobní povahy**.
- Výjimky:
  - Rozhodnutí orgánů veřejné moci → domovní prohlídka, inspekce životního prostředí, postup dle kontrolního řádu
  - Faktické jednání orgánů veřejné moci → vstup za účelem ochrany života
  - Okolnost vylučující protiprávnost → pomoc v nutné obraně
  - Oprávněný (veřejný) zájem
  - Veřejný prostor, veřejný život, veřejné písemnosti

Ochrana osobnosti

- Člověk, jehož osobnost byla dotčena, má právo domáhat se toho, aby bylo od **neoprávněného zásahu upuštěno** nebo aby byl **odstraněn jeho následek**.
  - Po smrti člověka se může ochrany jeho osobnosti domáhat kterákoli z osob jemu blízkých.
  - **Náhrada újmy** podle části čtvrté zákona
- Souvisí-li neoprávněný zásah do osobnosti člověka s jeho činností **v právnické osobě**, může právo na ochranu jeho osobnosti uplatnit **i tato právnická osoba**; za jeho života však jen jeho jménem a s jeho souhlasem. Není-li člověk schopen projevit vůli pro nepřítomnost nebo pro neschopnost úsudku, není souhlasu třeba.
  - Po smrti člověka se právnická osoba může domáhat, aby od neoprávněného zásahu bylo upuštěno a aby byly odstraněny jeho následky.

Ochrana osobnosti

- § 2910 Škůdce, který vlastním zaviněním poruší **povinnost stanovenou zákonem** a zasáhne tak do **absolutního práva poškozeného**, nahradí poškozenému, co tím způsobil.
- § 2956 Vznikne-li škůdci povinnost **odčinit člověku újmu na jeho přirozeném právu chráněném ustanoveními první části** tohoto zákona, nahradí **škodu i nemajetkovou újmu**, kterou tím způsobil; jako nemajetkovou újmu odčiní i způsobené duševní útrapy.

Ochrana osobnosti

- **Právo na odpověď** – tiskový zákon § 5a
  - Poskytuje fyzické osobě, která utrpěla újmu tím, že bylo v periodickém tisku zveřejněno sdělení, jež se dotýkalo její cti, důstojnosti nebo soukromí právo, aby vydavatel uveřejnil její odpověď na toto tvrzení.
- **Právo na dodatečné sdělení** – tiskový zákon § 5b
  - Bylo-li v tisku uveřejněno sdělení o trestním řízení proti osobě (...), kterou lze podle tohoto sdělení ztotožnit, a toto řízení nebylo ukončeno pravomocným rozhodnutím, má tato osoba právo požadovat na vydavateli uveřejnění informace o konečném výsledku řízení.

Ochrana osobnosti

- **30 Cdo 1118/2006:** Vzniklo-li právo na odpověď podle tiskového zákona, pak nové sdělení (odpověď) musí být umístěním a formou rovnocenné a rozsahem přiměřené napadenému sdělení.
- **30 Cdo 4403/2009:** Posuzování opodstatněnosti žádosti o uveřejnění odpovědi pak klade zvýšené nároky jak na vydavatele, tak na případné rozhodování soudu. Předpokladem oprávnění domáhat se uveřejnění odpovědi podle tiskového zákona je, že **a/** v periodickém tisku bylo uveřejněno sdělení obsahující skutkové tvrzení, které se dotýká cti, důstojnosti nebo soukromí určité fyzické osoby, anebo jména nebo dobré pověsti určité právnické osoby, **b/** požadovaná odpověď se omezuje pouze na skutková tvrzení, kterým se tvrzení podle předchozího ustanovení uvádí na pravou míru nebo neúplné či jinak pravdu zkreslující tvrzení se doplňuje nebo zpřesňuje, **c/** odpověď musí být přiměřená rozsahu napadeného sdělení, a je-li napadána jen jeho část, pak této části, **d/** z odpovědi musí být patrné, kdo ji činí.

Zásah do osobnosti člověka

- **Oprávněnost zásahu**
  - Svolení (souhlas) dotčeného
  - Dovolení zákonem
  - Plnění právní povinnosti
  - Výkon jiného subjektivního práva

Svolení dotčeného

- Možnost souhlas udělit
  - Subjektivní → svéprávnost
  - Objektivní → možnost disponovat ve formě udělení souhlas
    - Pořízení fotografie
    - Amputace zdravé končetiny
- Souhlas s užitím písemnosti osobní povahy, podobizny, zvukového nebo obrazového záznamu
  - Zásadně odvolatelnost
  - Povinnost k náhradě škody za nedůvodné odvolání

Zákonné licence

- § 88 odst. 1: **výkon nebo ochrana jiných práv nebo právem chráněných zájmů jiných osob**
- § 88 odst. 2: použití na základě zákona k **úřednímu účelu** nebo v případě, že někdo **vystoupí v záležitosti veřejného zájmu**
- § 89: přiměřeným způsobem k **vědeckému, uměleckému účelu**, tiskové rozhlasové, televizní či obdobné **zpravodajství**
- § 90: výkon licence nesmí být využit nepřiměřeným způsobem a v rozporu s oprávněnými zájmy člověka

Plnění právní povinnosti

- Plnění povinnosti stanovené zvláštním právním předpisem nemůže být porušením osobnostního práva, nevybočuje-li z mezí stanovené povinnosti
  - Povinnost svědecká, znalecká
  - Povinnost exekutora natáčet průběh mobiliární exekuce
  - Povinnost pořizovat ze soudního jednání protokol nebo zvukovou nahrávku

Výkon jiného subjektivního práva

- **Výkon práva kritiky**

- Svoboda projevu x osobnostní právo (soukromí)
- Věcná, pravdivá přiměřená
- **Tvrzená skutečnost** – zakládá se na faktickém podkladě, lze prokázat pravdivost, lživá tvrzení lze zakázat
- **Hodnotový soud** – je svobodou projevu, nelze prokázat

- **Osoby veřejného zájmu**

- Osoby vykonávající veřejný úřad – II. ÚS 171/12
- Osoby obecně známé – I. ÚS 1586/09
- ESLP: Von Hannover proti Německu, č. 40660/08, 60641/08, 8772/10
- Zveřejnění seznamu soudců a státních zástupců – členství v KSČ

Výkon jiného subjektivního práva

- **IV. ÚS 1511/13:** Výroky politického oponenta na adresu starosty obce jako reakce na jeho článek v místním tisku rekapitulující jeho působení v obci, které mají charakter **hodnotících soudů** a týkající se **výlučně profesní sféry** kritizovaného starosty, byť obsahující výrazy „*tuny balastu*“, „*bezobsažná megalomanská spoušť banalit*“ jsou chráněny svobodou projevu; pokud by se ve veřejném prostoru zapovědělo hodnotit takovéto projevy politických představitelů, prostor pro svobodné šíření názorů a myšlenek by byl nepřijatelně zúžen. Za situace, kdy **žádný z výroků stěžovatele neobsahuje skutkové tvrzení**, které by uvádělo o starostovi obce nepravdivé údaje, či se obsahem jakkoli dotýkalo jeho soukromé sféry, **není dán prostor pro zásah soudů**, které by vystupovaly jako arbitři správnosti, relevance či vhodnosti hodnotových preferencí.

Fyzická integrita člověka

- Integrita: **duševní i fyzická celistvost každého jednotlivce**
- Zákaz zásahů do integrita člověka mimo případy stanovené zákonem a bez souhlasu dotčeného
- Poskytování zdravotní péče
  - Lege artis
  - Na základě informovaného souhlasu
  - Řádné vedení zdravotnické dokumentace

Fyzická integrita čl. – informovaný souhlas

- Kdo chce provést na jiném člověku zákrok, vysvětlí mu **srozumitelně povahu tohoto zákroku**. Vysvětlení je řádně podáno, lze-li rozumně předpokládat, že **druhá strana pochopila způsob a účel zákroku včetně očekávaných následků** i možných nebezpečí pro své zdraví, jakož i to, zda přichází v úvahu případně i jiný postup podle pravidel vědy a uznávaných medicínských postupů.
- **Písemná forma**
  - Hospitalizace
  - Odnětí části těla, co se již neobnoví
  - Lékařský pokus na člověku
  - Zákroku, který zdravotní stav člověka nevyžaduje
  - X odvolán může být v jakékoliv formě

KONTROLNÍ OTÁZKY

1. Vysvětlete pojem osobnost člověka.
2. Jaký je rozdíl mezi přirozenými a absolutními právy?
3. Vyjmenujte některé složky osobnosti člověka.
4. Jaké (základní) nároky pramení člověk ze zásahu do jeho osobnosti?
5. Co jsou to tzv. zákonné licence?

PŘÍKLAD Č. 1

Pavel je milovníkem aut a vysoké rychlosti. Do svého nadupaného automobilu umístil palubní kameru, kterou má během jízdy zapnutou. Ve středu tak natočil osobní automobil řízený důchodcem Štefanem, který na několika místech nebezpečně přejížděl další vozidla a následně se pokusil vybrzdit Pavla. Pavel záznam Štefanova počínání zaslal Policii České republiky a dále jen celý zveřejnil na YouTube.

1. Je dovolené pořizování takového záznamu?
2. Je daná nahrávka přípustným důkazem v soudním či přestupkovém řízení?
3. Zasáhl Pavel do osobnostních práv Štefana? Vznikla Štefanovi nějaká práva související s dotčením jeho osobnostních práv?

PŘÍKLAD č. 2

Paparazzi Kamil pro deník pro bulvární deník Prásk! nafotil odvážný outfit zástupkyně primátora Hlavního města Prahy na „Plese Hlavního města Prahy 2018“ a následně stejnou osobu nafotil v noci přes okno její koupelny při sprchování. Deník tyto fotografie otiskl hned na druhý den a zveřejnil je rovněž na svých internetových stránkách.

1. Posudte, zda se v daném případě někdo dopustil zásahu do osobnostních práv.
2. Posudte, jaké případné nároky a vůči komu z uvedeného zadání vyplývají.

Ochrana subjektivních práv v soukromém právu

Třízení subjektivních práv

- Třízení A:
  - Absolutní práva (*erga omnes; osobnostní práva, věcná práva*)
  - Relativní práva (*inter partes, závazkové právo*)
- Třízení B:
  - Osobní (*statusová a osobnostní*)
  - Rodinná (*smíšené*)
  - Majetková (*relativní a absolutní*)

Třízení subjektivních práv

Příklady:

- Právo na výživné
- Právo na ochranu důstojnosti
- Právo na zaplacení kupní ceny
- Právo vypovědět nájem
- § 688: Manžel má právo na to, aby mu druhý manžel sdělil údaje o svých příjmech a stavu svého jmění, jakož i o svých stávajících i uvažovaných pracovních, studijních a podobných činnostech
- Vlastnické právo
- Právo na ochranu pseudonymu

Ochrana subjektivních práv

- Jednání, kterým je toto subjektivní právo porušováno, je protiprávní, a to nejen z hlediska soukromého práva, nýbrž i z hlediska jiných částí právního řádu, zejména práva trestního či správního.
- *Příklad: pomluva, zásah do pietního místa*
- Druhy:
  - V soudním sporném řízení – řízení v občanskoprávních věcech
  - Svépomoc – dovolena za zvláštních okolností
  - Ochrana držby – je zvláštním případem svépomoci

Soudní ochrana

- Soudy nebo jiné orgány veřejné moci (*rozhodčí soud, finanční arbitr, ČTÚ*)
- Princip předvídatelnosti rozhodnutí
- Závaznost inter partes
- Nevymahatelná práva?
- Aktivní x pasivní legitimace
- Soukromé x veřejné právo

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK

JMÉNEM REPUBLIKY

Krajský soud v Brně, soudce JUDr. Petr Kovanič, rozhodl v právní věci žalobce
, s.r.o., IČ , Jiráskova , 779 00 Olomouc-Hodolany,
zast. JUDr. Ing. Ondřejem Lichnovským, advokátem, Sádky 1605/2, 796 01 Prostějov, proti
žalovanému Matěj , nar. , nám. , 796 01 Prostějov

o zaplacení 43 600,- Kč

t a k t o :

- I. Žalovaný je povinen zaplatit žalobci
  - směnečný peníz 43 600,- Kč s 6% úrokem od 1. 7. 2016 do zaplacení
  - směnečnou odměnu 145,- Kčvše do 3 dnů o právní moci tohoto rozsudku.
- II. Žalovaný je povinen zaplatit žalobci, a to na účet jeho právního zástupce náhradu nákladů řízení ve výši 11 928,50 Kč do 3 dnů od právní moci tohoto rozsudku.

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Okresní soud v Přerově rozhodl samosoudkyní Mgr. Annou Coufalovou ve věci žalobce **Tomáše** , narozeného , bytem Přerov, Bratrská 709/34, zastoupeného obecným zmocněncem

, proti žalovaným 1) **Anně** , narozené , bytem Přerov,
2) **Martinu** , narozenému , bytem Přerov,
, o určení neoprávněnosti výpovědi z nájmu bytu,

t a k t o :

- I. **Určuje se**, že výpověď z nájmu bytu č. 2802/1 nacházejícího se v budově č.p. 2802 v Přerově, Velká Dlážka 2802/28, kterou dali žalovaní žalobci dopisem ze dne 27. 7. 2015, je neoprávněná.
- II. Žalovaní 1/ a 2/ **jsou povinni** zaplatit žalobci společně a nerozdílně náhradu nákladů řízení ve výši 3.600 Kč do tří dnů od právní moci rozsudku.

Svépomoc

- Výjimka ze zásady státního monopolu násilí
- Vždy komisivní (projevuje se konáním)
- Svépomoc x svémoc
- **Podmínky:**
  - Ohrožení vlastního subjektivního práva
  - Protiprávnost
  - Je zřejmé, že by zásah VM přišel pozdě
  - Přiměřenost

Svépomoc

- **8 Tdo 838/2006:** Zaměstnanec bezpečnostní služby může omezit osobní svobodu jiného při splnění podmínek § 76 odst. 2 tr. ř., tj. jde-li o osobu, která byla přistižena při trestném činu nebo bezprostředně poté.
- **25 Cdo 1335/2013:** I při tzv. dovolené svépomoci platí, že jejímu rámci se vymyká poškození či zničení cizí věci. Proto pokud při svémocném vyklizení pozemků došlo ke zničení věcí ve vlastnictví osoby odlišné od vlastníka pozemků, má tato osoba právo na náhradu škody za zničené věci (§ 420 obč. zák.).
- **28 Cdo 3432/2007:** Při pokojném, byť protiprávním stavu, není pronajímatel oprávněn ke svémocnému vyklizení pronajatých nebytových prostor po ukončení nájemního vztahu.

KONTROLNÍ OTÁZKY

1. Jakými způsoby se lze domáhat zabezpečení porušených či ohrožených práv člověka?
2. Jaké typy soudnictví rozlišujeme v České republice?
3. Vysvětlete pojem svépomoc. Čím se liší od svémoci?

Doplňková literatura

- [Důvodová zpráva k zákonu č. 89/2012 Sb., občanský zákoník](#)
- [Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 1. 9. 2016, č.j. 22Co 207/2016-120](#)
- TICHÝ, Luboš. *Obecná část občanského práva*. Praha: C. H. Beck, 2014, 392 s.
- KŘIVÁČKOVÁ, Jana, HAMULÁKOVÁ, Klára, TINTĚRA, Tomáš, PODRAZIL, Petr a kol. *K pojetí člověka a věci v novém soukromém právu*. Praha: C. H. Beck, 2015, 272 s.
- MELZER, Filip, TÉGL, Petr a kol. *Občanský zákoník – velký komentář. Svazek I. § 1 – 117*. Praha: Leges, 2013, 720 s.